

Kirkerådsleder Gunvor Kongsviks tale

Talen ble holdt ved åpningen av Kirkemøtet 13. november 2000.

Ærede gjester, kjære kirkemøtedeltakere!
Koinonia

Da Kirkemøtet 1999 var ferdig, sa jeg: "Neste år vil jeg tale om koinonia." I løpet av året har jeg mange ganger krympa meg og lurt på om det virkelig er mulig å snakke om et slikt tema i vår kirke i dag. Jeg har kommet til at dette temaet er det eneste som gir seg selv. Koinonia (gresk) - communio (latin) - fellesskap (norsk) eller slik det er oversatt i den norske Bibelen: samfunn, det tette, nære fellesskapet. Ikke et hvilket som helst fellesskap, men et fellesskap som har sitt utspring og feste i en enhet som binder sammen. Hva har vi som binder sammen" Spriker vi ikke fullstendig i alle retninger"

Det som binder oss sammen, er Jesu stedfortredende død for oss, der han forsonte oss med Gud. Denne handlingen var ikke bare et eksempel for oss, slik at vi skal arbeide videre på vår forsoning. Den var en fullført forsoning på våre vegne, en forsoning vi bare kan ta imot og takke for. Det fellesskapet vi står i, er derfor et fellesskap av tilgitte syndere. Tydeligst opplever vi det når vi deler Jesu legeme og blod. "Velsignelsens beger som vi velsigner, gir det oss ikke del i Kristi blod" Brødet som vi bryter, gir det ikke del i Kristi legeme" Fordi det er ett brød, er vi alle ett legeme. For vi har alle del i det ene brød." (1.Kor.10,16-17.) I dette samfunn med Kristus har vi også samfunn med den treenige Gud.

Dette er Kirkens enhet. Den er ikke avhengig av mennesker, ikke vår egen fromhet eller mangel på fromhet. Heller ikke er den avhengig av biskop eller prest. Når vi sier at biskoper er enhetens symbol, så er de fortsatt bare symbol, de er ikke enheten, og de er heller ikke nødvendig for enheten.

Jesus bruker vintreet som bilde på kirkens enhet. Vintreet med greiner, blad og druer er ett tre. Men det som binder det sammen og gjør det til ett, ser du ikke uten å løfte på greinene. Det er den tørre stokken som binder greinene sammen og gir dem næring og kraft til å bære frukt. "Jeg er vintreet, dere er greinene. Den som blir i meg og jeg i han, han bærer mye frukt, men uten meg kan dere intet gjøre," sier Jesus.(Joh. 15.5.)

Dette fellesskapet - koinonia - kommer en ikke inn i ved å sende inn en innmeldingsblankett og betale medlemsavgift. Dåpen er inngangsbilletten. Dåpen forener oss med Kristus og gir oss del i hans død og oppstandelse. I dåpen får vi også Den hellige ånd, som skaper troen i oss. Dåpens gave må tas imot i tro. Altså er dette koinonia et trosfellesskap. Hvis dette trosfellesskapet blir borte, er kirken ikke lenger kirke.

Nå er det ikke vår oppgave som medlemmer av kirkens fellesskap å prøve den enkelte og felle en dom over hvem som faller innenfor eller utenfor fellesskapet. Det er oppgaven til Han som forener oss med Gud og med hverandre.

Ett legeme, mange lemmer

Dette koinonia - trossamfunnet - gir ikke bare fellesskap med den treenige Gud, det er også et fellesskap mellom medlemmene. Som medlemmer er vi forskjellige og har forskjellige forutsetninger. Paulus sammenligner dette med et legeme som har mange lemmer. Disse forskjellene stiller fellesskapet overfor mange utfordringer når det gjelder å inkludere og respektere hverandre.

Barn og ungdom

Jeg vil gjerne begynne med barna. De bringes til den første gudstjenesten av sine familier. Ikke bare med to-tre faddere, men med tanter, onkler, besteforeldre og familievenner. Dåpsfølgene setter sitt preg på gudstjenestesamlingen. Ikke alle er så scenevante, men de kommer med det mest dyrebare de eier, for at de små skal få del i koinonia - det kristne fellesskapet - . ”Hindre dem ikke!” sa Jesus.

Så kommer de igjen senere. Noen kommer til søndagsskole. Sjøl er jeg søndagsskolelærer, og jeg vil gjerne komme med en sterk oppfordring: Meld deg som søndagsskolelærer! Du får mer igjen enn du investerer.

Som 4-åringer kommer de, og de synger i kor eller de er med speidergrupper eller andre lag. Noen av dem kommer også til nattverdbordet sammen med sine foreldre. Har du sett iveren og alvoret hos de små? De er fullverdige medlemmer av vårt koinonia, og de er fremtidens kirke.

Og sannelig kommer de også til konfirmasjon. Mange av oss voksne gjør dette mindre viktig enn det er, ved å si at de gjør dette for penger og gaver til konfirmasjonsdagen. Dette er å undervurdere de unges integritet. Det er viktig at vi møter dem med respekt og varme, ikke med mistenksomhet og sure blikk.

Så er det likevel så altfor få av de som døpes som får hjelp til å bli værende i det koinonia de er innpodet i. Jesus sa: ”.. Gjør alle mennesker til mine disipler, idet dere døver dem og lærer dem å holde alt det jeg har befalt dere!” Lær dem å holde! Før dem inn i troens mysterier og hjelp dem til å praktisere det de har lært! Hvordan skal vi make det? Tidligere var kristendomsundervisningen i skolen del av kirkens dåpsopplæring. Etter 1969 har den ikke vært det. Behovet for en plan ble sterkere og sterkere uttrykt. I 1991 ble plan for dåpsopplæring vedtatt av Kirkemøtet. Menighetene fikk ansvaret for å sette den i verk. Noen menigheter har kommet godt i gang, men det har blitt mer og mer tydelig at det må større ressurser til enn det de fleste menighetene per i dag rår over.

Den forrige regjeringen oppnevnte et utvalg av svært kompetente og - ikke minst - engasjerte mennesker til å utrede dåpsopplæringen i Den norske kirke. De har nå levert utredningen ”...til et åpent liv i tro og tillit” til statsråd Giske, et bidrag som fortjener å bli tatt på alvor. Skal alle ord om å bevare Den norske kirke som en folkekirke og en viktig kulturbærer i det norske samfunn følges opp, må de unge få styrket sin identitet som medlemmer av det kristne samfunnet - koinonia -. Til det arbeidet trengs det materiell, og det trengs dåpslærere. Ikke for at dette bare skal utføres av ansatte, men for å støtte foreldrene og fadderne i deres arbeid. Den norske kirke har snakket om dette i mange år. Nå ligger konkrete forslag for hvordan dette kan gjennomføres på bordet. Utvalget har på en utmerket måte tatt utgangspunkt i det som finnes av tilbud i dag, og som fungerer, og bygd videre på det. Jeg ønsker statsråden til lykke med resultatet av utvalgets arbeid, og lykke til i arbeidet med å få Stortinget med på

denne viktige og storstilte satsingen.

Det sies mye om hvor dårlig det står til med ungdomsarbeidet i dag, og med rette. Men la oss ikke svartmale. Personlig fryder jeg meg over konfirmantene som deltar i gudstjenesten - og som kommer til nattverd! Og sannelig er det grunn til å glede seg over at 40 unge samles til påskeleir som skolelaget arrangerer på Tømmerneset i Troms, eller at 100 ungdommer reiser med buss fra Nord-Norge til Tønsberg for å være med på TT, KFUK/Ms store tenåringstreff. I min (vår) ungdom var det faktisk dårligere mange steder. Vi må ikke glemme å se lyspunktene og glede oss over dem.

Vi må ta de unge på alvor. De er en del av koinonia og slik har de en selvfølgelig plass der. Da er det viktig at vi også tar i bruk uttrykksmåter i gudstjenesten, som de kan kjenne seg igjen i.

Så må vi huske at det koster penger å drive ungdomsarbeid, penger som ungdommene ikke har selv. Når de som er ansatt for å drive ungdomsarbeid, må bruke uforholdsmessig mye av tida til å søke om tilskudd og til å skrive rapporter, er noe galt. Når jeg sier dette, sier ungdomsarbeiderne: "Ja, dette er bra, men si også at vi trenger mennesker." Det trenges mennesker som deg og meg, mennesker som prioriterer det å drive ungdomsarbeid. Jeg kjenner en bestefar som møter opp på KFUK/Ms internettkafe, ikke for å surfe, men for å være til stede i miljøet.

Barnearbeid kan for det meste drives i menigheter, men ungdommene trenger også en større sammenheng. Her er det arbeidet organisasjonene driver, av stor betydning. Det eksisterer allerede en prosjektgruppe som diskuterer samarbeid mellom mellom Den norske kirke og ungdomsorganisasjonene. Dette bør utdypes og bli mer forpliktende for begge parter. Vi må som menigheter se at det er på vegne av oss organisasjonene utfører sitt arbeid, og vi må i langt sterkere grad enn nå, forplikte oss til å stå bak dem. Og så må vi som medlemmer av det samme koinonia la ungdomsorganisasjonene stå på vår personlige gaveliste.

Eldre

En prost jeg kjente, sa alltid: "Jeg blir så glad når jeg ser de gamle som kommer til gudstjenesten." "Du burde glede deg mer over barna, for de er så få," sa jeg da. Etter hvert har jeg lært å se det prosten så. Det vitner om en uslitelig trofasthet når de gamle trosser både dårlige benker, dårlige lydforhold og problemer med å ta seg fram til kirken, for å feire gudstjeneste sammen med sitt koinonia. Jesus sa: "Visste dere ikke at jeg måtte være i min fars hus?" Den samme opplevelsen har de gamle som kommer seg av sted til den felles samlingen. Kan vi da også ane den sorgen de føler når de må gi opp og sitte hjemme? Hva gjør vi som medlemmer av koinonia for at de skal kunne ta del i fellesskapet? Glemmer vi dem i vår travelhet?"

La meg også få gi uttrykk for et politisk synspunkt. Det er en plikt for det norske samfunn å ta vare på eldres menneskeverd ved å gi dem den pleie og omsorg de trenger. Vi har i alle år hatt en stab av helse- og omsorgsarbeidere som har gjort sitt beste for å gi god pleie. La det ikke være tvil om at det også i dag utøves en utmerket pleie. Men når dårlig kommuneøkonomi gir grunnlag for krav om effektivisering av omsorgssektoren, er det all grunn til å advare. Når omsorgsarbeideren dag etter dag går hjem med følelsen av ikke å ha strukket til i jobben sin, blir hun eller han utbrent. Og da slutter de å handle slik de har gjort og slik de vet de burde. De får en samlebandsmentalitet, og de slutter å kommunisere med sine pasienter. Vårt

samfunn har ikke råd til en slik utvikling, for det vil redusere vår menneskelighet.

Funksjonshemmede

Mye av det som er sagt om eldre, kan også sies når det gjelder funksjonshemmede. Men her gjelder det ikke bare å opprettholde en kontakt og et fellesskap de har hatt. De trenger også hjelp til å komme inn i fellesskapet. Når Vårt Land på førstesida kan slå opp at psykisk utviklingshemmede er uten kontakt med sin menighet, er det en sørgelig sannhet som vi alle må ta inn over oss. Har dette med våre holdninger å gjøre? Tror vi at kristendom er en intellektuell aktivitet som krever evne til refleksjon, og at siden psykisk utviklingshemmede har mindre av denne evnen, er det ikke så nødvendig å ta dem med til kirke?

Også andre funksjonshemmede trenger at forholdene blir tilrettelagt i forhold til deres behov, for at det skal skapes likeverdige fellesskap. Det er ikke alltid så mye som skal til, men at vi er oppmerksomme på hva som trengs. Jeg vil i denne sammenhengen peke på de ideene vi kan hente ut av heftet "Planleggeren", som kom ut for kort tid siden.

Misjon

Som koinonia kan vi lett komme til å dyrke fellesskapet av de døde, den indre kjerne av troende. Dette vil være feil. Vi har et ansvar for dem som ikke har hørt det glade budskap om forsoningen, og vi arbeider for at Guds ord må bli forkynt over hele verden for at flere skal komme inn i samfunn med kirkens Herre. Dette er et ansvar for hele kirken, selv om det har vært slik at oppdraget har blitt varetatt av frivillige organisasjoner. Derfor er det gledelig at vi på dette Kirkemøtet skal få vedta en fast, forpliktende avtale mellom Den norske kirke og flere av misjonsorganisasjonene.

Internasjonal diakoni

Like nødvendig som misjon, er den internasjonale diakoni, som utøves både av misjonsorganisasjonene, av Kirkens Nødhjelp og andre. Til denne diakonien hører også det å hjelpe til med å bedre livsgrunnlaget, både når det gjelder å bekjempe og forebygge sykdommer, når det gjelder utdanning og når det gjelder utvikling og oppretting av arbeidsplasser. Så må vi heller ikke glemme at hvis de pengene som de fattige tjener, i stor grad skal gå til å betjene gammel gjeld til rike land, blir det lite igjen til å høyne levestandarden. Nå må snart de rike land gjøre alvor av løftene sine om gjeldsslette.

Nasjonale minoriteter

Til vårt koinonia hører også de nasjonale minoritetene som vi har innenfor landets grenser. Den europeiske menneskerettsorganisasjonen har vedtatt en konvensjon om nasjonale minoriteter. I vårt land har vi flere grupper som kommer inn under konvensjonen: bl.a. kvenene. Kvenene har vært utsatt for fornorskingspolitikk. Både staten og kirken har et arbeid å gjøre for å legge til rette for at kvenene skal opprettholde sin etniske identitet og for at de skal bli møtt i kirken ut fra disse forutsetningene.

Når det gjelder taterne, har det i høst kommet en forskningsrapport som slår fast utenfor enhver tvil de overgrep taterne har vært utsatt for for å utrydde deres etniske identitet. Dette er overgrep vi må vedkjenne oss og be om tilgivelse for. Spørsmålet om det er folket eller kirken som skal be om tilgivelse, er uten interesse. I denne saken har folk og kirke vært ett. Og selv om kirken ikke ved offisielle vedtak eller utsagn har tatt del i forsøket på utrydding, har kirken ved mange av sine tjenestemenn vært direkte delaktige i overgrep overfor taterne på statens vegne. Så har kirken bedt om og ber fortsatt om tilgivelse på egne vegne, og vi forventer at staten gjør sitt for å forsøke å rette opp i sine misgjerninger.

Samtidig vil jeg uttrykke glede over det som gjøres for å gjenreise og styrke taternes identitet som gruppe. Dette er et arbeid taterne selv har tatt initiativet til, og er noe som må gjøres av gruppen selv. Som kirke vil vi være med som støttespillere der det er ønsket.

Samisk kirkeliv

I vårt kirkelige fellesskap har vi også urfolket samene. Sjøl om mye gjenstår når det gjelder å styrke samisk kirkeliv, er det en glede å konstatere at mye har skjedd og skjer. For to år siden kom oversettelse av Nytestamentet på nordsamisk og det arbeides med oversettelse av resten av Bibelen, det er tatt i bruk gudstjenesteliturgi på sør-samisk, det foreligger en ny prøveliturgi på nord-samisk, for noen uker siden kom Nytestamentet på lule-samisk, Salmer 99 på nord-samisk har fått en god mottakelse og det arbeides med å gi salmene det riktige tonespråk. Det er grunn til å uttrykke anerkjennelse til Samisk kirkeråd og Bibelselskapet for det arbeidet som utføres.

Det er også grunn til å understreke at det ikke er noen grunn til å hvile på sine laurbær. Utfordringene er store for å tilrettelegge materiell på samisk. Dåpsopplæringsutvalget har sterkt understreket dette behovet. Både kirkedepartementet og kommunal- og regionaldepartementet bør merke seg dette og sette av ressurser, slik at språklovens bestemmelser kan oppfylles også på dette feltet.

Et utvalg skal nå se på retten til land og vann også utenfor Finnmark fylke. Ved oppnevningen av utvalget må det være rimelig å forvente at samene blir representert på en slik måte at de har en reell mulighet for innflytelse. For kirken er det viktig å arbeide for respekt for samenes rettigheter, men også for forståelse og respekt mellom gruppene.

Økumenikk

Til det sanne koinonia - enheten i Kristus - hører også samfunnet med trossøsken i andre kirkesamfunn. I året som er gått, har menigheter i alle kirkesamfunn markert 2000-års jubileet for Kristi fødsel. Norges kristne råd, som har vært sekretariat for "Jubileum 2000", rapporterer om mange begeistrede tilbakemeldinger. Som økumenisk tiltak har Jubileum 2000 utløst en samarbeids glede vi ikke har sett maken til. Kanskje kan vi bygge videre på den i arbeidet for synlig fellesskap mellom kirkesamfunnene, og konsentrere oss om det viktigste: at vi tror på den samme herre og frelser, Jesus Kristus.

Til den verdensvide koinonia hører også kontakten med kirker i andre land. Norge er velsignet med et stort nettverk av kirker i misjonsland. Det har ikke vært så mye direktekontakt mellom vår kirke og andre på kirkeplan, på menighetsplan har det vært kontakt. Det er verdt å merke seg det samarbeidet som foregår mellom kristne kirker i Barentsregionen. Vi er nå også i ferd med å etablere et forhold til den lutherske kirken i Brasil. Et slikt partnerskap er til gjensidig berikelse. Det er den tredje verdens kirker som vokser. Vi kan i vår kirke bli smittet av deres glød og misjonsiver.

Religionsdialog

I dagens Norge har vi et stadig økende antall mennesker som tilhører andre religioner. I denne situasjonen er det viktig å føre samtaler for å øke forståelsen mellom de ulike gruppene. Det foregår allerede dialoger, og Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn er opprettet. Det er viktig at Den norske kirke deltar aktivt i dette, både for at vi skal få innsikt og forståelse for minoritetssamfunnene og deres situasjon, men også for vinne respekt for vår situasjon som trossamfunn og majoritetskirke.

På initiativ fra Verdikommisjonen og Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn har seks

forskjellige dialoggrupper vært i arbeid siste år. For meg var det en berikende erfaring å være med. Den gruppa jeg var med i, religions- og livssynsfrihetsgruppa, endte opp med å foreslå at det nedsettes en bredt sammensatt kommisjon som skal diskutere i sin bredde den norske stats religionspolitikk, og hvilken plass religioner og livssyn skal ha i et fremtidig norsk samfunn.

Den norske kirke og de frivillige organisasjonene

Mange av oppgavene som springer ut av koinonia, og som er en nødvendig del av kirkens liv og oppdrag, blir ikke varetatt av Den norske kirkes organer, men av andre. Det hører til en kirkes oppdrag å drive ungdomsarbeid, misjon, evangelisering og diakonalt arbeid. Vi er i en situasjon der mye av kirkens arbeid på disse områdene drives i regi av frivillige organisasjoner. Disse organisasjonene er opptatt av å bevare sin frihet. Den norske kirke ønsker å respektere dette. Det viktigste er ikke hvem som utfører arbeidet, men at flest mulig tar del i å bygge Guds menighet. Derfor må vi forkusere på samarbeid.

Vi har ulike modeller for hvordan samarbeidet mellom Den norske kirkes organer og andre organisasjoner. Med Sjømannsmisjonen/Norsk kirke i utlandet har vi en, med Kirkens Nødhjelp en annen. Samarbeidsråd for Menighet og Misjon, som er oppe til behandling på dette Kirkemøtet, er en tredje modell som bør kunne tjene som modell også på områdene ungdomsarbeid, evangelisering og diakoni.

Poenget er at medlemmene i de frivillige organisasjonene også er medlemmer i de lokale menighetene, og at det arbeidet som drives i regi av organisasjonene, er noe hele kirken har et ansvar for. For at flest mulig skal bli deltakere, er det nødvendig at vi kommer sammen og drøfter hvordan vi skal engasjere hele koinonia i det som er vårt felles ansvar.

Lærenemnda

I mars kom Den norske kirkes lærenemnd for første gang med en uttalelse i en læresak. Det var på mange måter bygd opp urealistiske forventninger til hva lærenemnda kunne gjøre. Da uttalelsen kom, utløste den en storm som var vond å oppleve. Så langt jeg kan se, har Lærenemnda ikke gjort annet enn å gjenta det et samlet Bispemøte har uttalt og et samlet Kirkemøte har sluttet seg til: Homofilisaken er ikke i seg selv av en slik karakter at den splitter enheten i Kristus. Jeg kan heller ikke se at mindretallets uttalelse bryter med dette. At noen ikke er enige i dette, må vi akseptere, og vi må også respektere at de som er uenige, ikke finner å kunne bli i Den norske kirke. Men det kjennes vondt når også to medlemmer av Kirkemøtet har funnet å måtte forlate kirken.

Kirkens ordninger

Samtidig som kirken er et trossamfunn med aktiviteter som springer ut av enheten i Kristus, er den også en organisasjon i denne verden og med verdslige ordninger. For noen av oss er disse ordningene spørsmål om hensiktsmessighet. De betyr ikke noe for troslivet, så lenge "Ordet blir forkynt klart og rent og sakramentene blir forvaltet rett". For andre er ordningene så viktige, at de betyr noe for troslivet. Dermed er det forståelig at ordningsspørsmål vekker store og hete debatter.

Gjennom mer enn 100 år har det vært arbeidet for reformer innen Den norske kirke. Fremskrittene har kommet med mellomrom, tilbakegangen likeså. En kan nesten si at hver generasjon har kjempet fram sin reform. Sakte men sikkert har kirken oppnådd større sjølstendighet innenfor de rammer forholdet til staten gir.

Den synodale strukturen er bygd opp som et resultat av dette reformarbeidet, med Kirkemøtet som det øverste strategiske organ. Mange er skeptiske til denne ordningen, fordi de er redd for at mangfoldet i kirken da skal bli borte, og at kirken skal bli ensporet i den ene eller andre retning. Ut fra forskjellige ståsted, kan Kirkemøtets strategiske tyngde og betydning undergraves på flere måter. Jeg ønsker å nevne flere forhold som jeg mener vi bør være våkne for:

1. Det er departementet som har ansvar for prestenes kvalifikasjonskrav, tjenesteordning og arbeidsforhold. Departementet og embetsstrukturen samarbeider om reformer og endrede arbeidsformer for prestene for å bedre deres arbeidsforhold. Dette er i seg selv et gode. Men det som skjer, angår hele kirken, og når rådene verken informeres eller konsulteres om det som planlegges, svekkes rådernes betydning som strategiske organ i kirken.
2. Kirkens arbeidsgiverorgan er opprettet etter vedtak i Kirkemøtet og har nå bygget seg opp som en sterk interesse- og arbeidsgiverorganisasjon som betjener fellestrådene. Så lenge dette skjer i samarbeid med og lojalitet til Kirkemøtet, er det med og styrker kirken. Det er viktig at det er et tett samspill mellom Kirkens Arbeidsgiverorganisasjon og Kirkerådet. Begge organer skal tjene lokalkirken. Både Kirkerådet og KA står overfor store utfordringer. Det vil derfor være viktig med rolleavklaring og arbeidsfordeling.
3. Kirkemøtets vedtak kan motarbeides eller tilsidesettes på en måte som ikke setter kirkens enhet, men samholdet i kirken på alvorlig prøve. Slike forhold har vi eksempler på. På den ene siden har vi dem som overser Kirkemøtets vedtak om ikke å tilsette homofilt samlevende i vigslende stillinger. På den andre siden finner vi dem som spør seg for og undersøker hva søkere på prestestillinger mener om dette spørsmålet. Hvis meningen er "feil", blir presten ikke innstilt eller han eller hun blir boikottet. Dette setter til side Kirkemøtets vedtak om at det skal respekteres at det foreligger to syn i denne saken. Begge disse forholdene setter samholdet i Den norske kirke på en alvorlig prøve, selv om de ikke i seg selv ødelegger kirkens enhet.
4. Politikerne i storting og regjering har siden opprettelsen av Kirkemøtet i 1984 vært svært lojale mot vedtak fattet av dette organet. Det har imidlertid nå skjedd en markert endring. Statsråden har ved sin beslutning i tilsettingssaken i Majorstua menighet, satt Kirkemøtets vedtak til side. Og ved sine uttalelser om rådernes manglende legitimitet p.g.a. lav valgdeltakelse ved menighetsrådsvalg, er han med og undergraver Kirkemøtets autoritet. Statsbudsjettet for 2001 er dokument som kan få en til å undres om reformprosessen er skrudd tilbake 20 år. Hittil har regjeringene brukt Kirkemøtets egen formulering for hva som er kirkens formål. Når regjeringen nå omformulerer formålsparagrafen slik Arbeiderpartiet vil ha den, er det et brudd på balansen mellom kirkens topporgan. Regjeringen går inn og styrer kirkens indre forhold. Kirken skal etter dette være kirke, ikke på egne premisser, men etter

Arbeiderpartiets ide.

Lov om Opplysningsvesenets Fond hjemler at det er regjeringen som forvalter fondet og bestemmer hvor mye av avkastningen som skal legges til fondet og hvor mye som skal fordeles til kirkelige formål. Det er likevel grunn til å reagere på at regjeringen uten å drøfte dette med Kirkerådet og før den meldingen om kirkens økonomi som Stortinget har bedt om, er lagt fram for Stortinget. Regjeringen tar ut mer av avkastningen enn det som har vært gjort tidligere, og fordeler det på en slik måte at regjeringen slipper utgifter den tidligere har hatt. De 35 nye prestestillingene er finansiert ved at utgifter til de kommunale presteboligene er flyttet fra statsbudsjettet til OVF. Slik frigjøres lønnsmidler uten at det tilføres friske midler i

statsbudsjettet til kirkelige formål. Samtidig slik at det tilskuddet fra OVF som er til fordeling av Kirkemøte og Bispedømmeråd, blir redusert. Kirkebudsjetten er totalt redusert med 1,4%. Dette rammer den lokale kirke. Overføringen til fellesrådene er redusert, samtidig som den lokale kirke skal dekke driftsutgiftene til de 35 nye prestestillingene. Likevel påstår statsråden ifølge Vårt Land at dette er det beste budsjettet noensinne.

Kirkemøtet er gitt myndighet til å fastsette regler for menighetsrådsvalg. Både Kirkemøtet og Kirkerådet har lenge drøftet tiltak for å øke den lave valgdeltakelsen. I denne sammenhengen har en arbeidsgruppe lagt fram en tiltaksplan der et av punktene var et forslag om prøveordning med valg samtidig med Stortingsvalget. Denne prøveordningen har Kirkerådet enstemmig avvist. Men dette vil regjeringen ha gjennomført hvis kirken skal få overført penger til tiltak. Det er grunn til å merke seg den viljen til overstyring som regjeringen her legger for dagen.

Ingen kan unngå å se at det må gå mot en endring av forholdet mellom stat og kirke. Denne endringen må foregå styrt og ikke forhastet, for at den skal kunne være til gagn for alle som tilhører kirken. Dersom regjeringen ved sin styringsvilje framprovoserer et brudd før det er godt nok forberedt, vil den kunne sette samholdet i kirken i fare.

Stat/kirke-utvalget

Noen finner tilknytningen til staten nødvendig for å sikre mangfoldet og åpenheten i kirken. Andre finner det utålelig at politikere, i kraft av sin rolle som politikere, skal ha avgjørende innflytelse på kirkelige avgjørelser. Forholdet mellom stat og kirke, er til utredning i et utvalg nedsatt av Kirkerådet. Årets Kirkemøte får mulighet til å drøfte de foreløpige delrapportene og komme med innspill til det videre arbeidet. Dette er viktig, siden Kirkemøtet i inneværende fireårsperiode ikke vil få den endelige rapporten til behandling. I denne situasjonen kan det være lett å falle for fristelsen til å komme med prinsipputtalelser om å skille stat og kirke. Jeg tror det er viktig at Kirkemøtet avventer den endelige rapporten, før det uttaler seg om endringer av relasjonene mellom stat og kirke. Utvalget har fått et svært omfattende mandat, og resultatet av utredningene er viktige for arbeidet med den framtidige organiseringen av kirken. Den endelige rapporten vil også kunne gi et bedre grunnlag for en grundig og saklig debatt, enn om vi tar debatten i dag. Dersom dette Kirkemøtet skulle velge å dra konklusjoner nå, vil det kunne virke forstyrrende på det videre utredningsarbeidet. På den andre siden må det være klart, at hvis Kirkemøtet skulle fatte vedtak om endrede relasjoner mellom stat og kirke, bør regjering og storting ta dette på alvor og følge det opp, dersom de skal være lojal mot religionsfrihetsprinsippet.

Videre reformer

Dette betyr i realiteten at et resultat i form av eventuelle endringer i forholdet stat og kirke, først kan ventes om 10-20 år. Det er imidlertid ikke ensbetydende med at ingenting skal skje i mellomtiden. Vi bør gå videre og gjennomføre helt nødvendige reformer innenfor de rammene vi har i dag.

Hendelsene det siste året har vist tydelig, at vi i Den norske kirke har en delt toppledelse, som spriker. Hvilken betydning har det at den synodale delen av kirken bruker tid, krefter og følelser i arbeidet med å komme fram til enighet og til enstemmige vedtak, når departementet bare kan si: "Ja, men det er vi som bestemmer!"

Jeg vil kort nevne noen av de forholdene jeg mener at vi bør få endringer på forholdsvis raskt: Forskriftene for Lærenemnda bør endres. Dette er forhold som blir utredet av den

arbeidsgruppen som ser på forholdet mellom myndighetsorgan i kirken. Ansvar for prestetjenestens kvalifikasjonskrav og tjenesteordning må flyttes fra departementet til Kirkemøtet. Dette vil kreve endring av kirkeloven. Myndighet til å behandle anker for avgjørelser fattet i rådene, må flyttes fra departementet til organ oppnevnt av Kirkemøtet.

Utnevning av proster og biskoper må bli den synodale strukturs ansvar, ikke regjeringens.

Lokalmenigheten

Kirkens ordninger skal tjene livet på lokalplanet. Hvis de ikke gjør det, har de ikke livets rett. Byråkrati for byråkratiets skyld, trenger vi ikke. Og dersom topporganene ligger i strid med hverandre, ødelegger det for resten av kirken. ”Dersom et lem lider, lider hele legemet,” sier Paulus. I et riktig koinonia, vil medlemmene ha omsorg for hverandre og føre debatter på en slik måte at de bygger hverandre opp, ikke ødelegger hverandre.

Alt som gjøres, må tjene arbeidet i menighetene. Det er menighet, menighetsråd og ansatte i menighetene som er de sentrale enhetene i kirken. Alt som gjøres i andre organer, fra fellesråd til biskop og Kirkemøte, skal tjene livet i den lokale koinonia. Testspørsmålet vi alltid må stille oss, blir derfor: ”Tjener dette Kristi kirke, her hos oss og ut over hele verden”?

Det utvidede koinonia

Så kan vi ikke runde av talen om koinonia uten å minne om at dette samfunnet stopper ikke ved døden. Vi er del av den store flokken som allerede står for Gud og synger lovsanger til han. Om vi føler oss små, svake, få og nedtrykt over alle problemene vi møter, må vi ikke glemme at vi er del av den store flokken som skal være med på den store festen.